

بسمه تعالی

عنوان درس: برنامه ریزی در دوره پیش از دبستان

رشته: تربیت مربی کودک

ترم اول

نام مدرس: بهاره رشیدی هنر

برنامه ریزی عبارت است: از طرح ریزی و برای رسیدن و دستیابی به هدف معین

برنامه ریزی طرح تدابیری که به احسن وجه یا مناسبترین صورت از منابع موجود به جهت نیل به هدف های مطلوب استفاده کند

و فرایندی دارای مراحل مشخص و بهم پیوسته برای تولید یک خروجی منسجم در قالب سیستمی هماهنگ از تصمیمات

برنامه ریزی درسی: به یادگیری و طراحی عناصر و عوامل مختلف آن مربوط می شود فرایند یادگیری با عوامل گوناگونی ارتباط دارد که ریک از آنها در جریان چگونگی یادگیری موثر است استعدادها و توانایی هلائی فراگیرنده محتوای برنامه درسی نقش معلم، ارتباط متقابل دانش آموزان، فضای یادگیری و وسایل آموزشی هر کدام به نوعی در یادگیری موثر هستند این عوامل باید به صورت یک مجموعه بهم پیوسته عمل کنند و هر کدام جزئی از کل محسوب می شود

برنامه ریزی درسی شامل: سازماندهی یک سلسله فعالتهای یاددهی و یادگیری به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یادگیرنده ها و ارزشیابی میزان تحقق این تغییرات است

برنامه ریزی آموزشی: کلیه ارکان و ابعاد آموزش پرورش را دربرمی گیرد و تمام آموزش و پرورش یا موسسات و سازمانهای دیگر همه را شامل می شود و برنامه ریزی آموزشی عبارت است از: کاربرد روش هلائی تحلیلی در مورد هر یک از اجزا نظام آموزشی و هدف ان استقرار یک نظام آموزشی کار آمد است و سطوح برنامه ریزی آموزشی عبارتند از سطح فراسوی کلان- سطح کلان-سطح خرد

برنامه ریزی آموزشی: فرایند تشخیص وضعیت موجود و مطلوب، تعیین اهداف نظام آموزشی، سیاست گذاری، تعیین شاخص ها و رویه ها، تخصیص منابع و امکانات، نیروها، بودجه و روش تحقق ان اهداف، برنامه ریزی آموزش نامیده می شود

ضرورت برنامه ریزی:

برنامه ریزی میان جان جایی که هستیم یا جایی که می خواهیم به ان برویم پلی می سازد و موجب می شود تا آنچه را در غیر ان حالت شکل نمی گیرد پدید آید

در زمان و تلاش برای دستیابی به اعداف رابه میزان زیادی کاهش می دهد

مشابه یک نقشه است هنگام تعقیب ان شما می توانید همیشه ببینید که چه مقدار به سمت هدف پیشرفت داشته اید و چه اندازه از ان فاصله دارید

قانون ۲۰ به ۸۰- این قانون بیان می کند که برای فعالیتهای غیرساختاری ۸۰ درصد از تلاشها کمتر از ۲۰ در صد نتایج قابل ارزش را به همراه دارد

زمان زیادی را جهت تصمیم گیری برای اینکه چه چیزی در آینده انجام گیرد صرف می کنید

برای رسیدن به نیازهای خود در جریان هر گام عملی نیازمند برنامه ریزی هستید

فصل اول: آموزش و پرورش در دوران پیش از دبستان

آموزش و پرورش پیش از دبستان چیست؟

آموزش و پرورش پیش از دبستان برنامه ای است:

- آموزش و پرورش در دوران اولیه کودکی برای کودکان ۳ تا ۶ ساله که در دوره پیش از دبستان هستند
- برنامه ای کودک محور که از رویکرد بازی و فعالیت پیروی می کند
- بر بر رشد کلی و همه جانبه کودک متمرکز است
- محیط بازی محرکی را برای رشد هوشی ، کلامی ، اجتماعی ، عاطفی و جسمی کودک فراهم می آورد .
- کودکان را برای دوران ابتدایی آماده می کند
- مبنایی برای رشد خواندن ، نوشتن و حساب کردن تشکیل می دهد.
- تعامل با محیط ، مشارکت فعال در فعالیتهای گروهی و توانایی حل مسائل خلاق را در کودکان تقویت می کند.
- بر تدارک تجارب دست اول برای کودکان تاکید دارد به طریقی که رشد مهارتهای مربوط به روند یادگیری را در آنان تضمین کند.
- بر طراحی قبل و جدول بندی و نظم در برنامه ها تکیه دارد وی در عین حال نسبت به نیازهای کودکان انعطاف پذیر است
- به طور غیر مستقیم کنترل خود و در نتیجه انضباط درونی را در کودکان بهبود می بخشد

آموزش پیش از دبستان برنامه ای نیست :

- برنامه ای نیست که بر پیشرفت تحصیلی متمرکز باشد.
- یک برنامه موضوع محور برای تدریس خواندن ، نوشتن و حساب کردن نیست
- بسط نزولی آموزش و پرورش در کلاسهای ابتدایی نیست .
- برنامه ای نیست که خواندن ، نوشتن و حساب کردن را آموزش دهد
- برنامه ای نیست که گوش گردن و یادگیری غیر فعال را از طریق تکرار در کودکان مورد تاکید قرار دهد
- برنامه ای امتحان محور نیست که بر نتیجه و حاصل کاری که کودکان یاد گرفته اند تاکید داشته باشد
- برنامه ای سازمان یافته ، سخت و غیر قابل انعطاف نیست که دوره های کلاسی و جدول ساعات درسی ثابتی را برقرار کند
- برنامه ای نیست که کودکان را به اطاعت و فرمانبرداری بی چون و چرا وادار کند و یا انضباط کلاسی سختی را در آنان به تمرین گذارد

چرا آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان اهمیت دارد:

۱- شش سال اولیه زندگی کودک سالهای " حساس " هستند زیرا میزان رشد در آن سالها نسبت به مراحل دیگر رشد سرعت بسیار بیشتری دارد

۲- پرورش کامل استعداد های کودک به ویژه در این سالها نیاز به محیطی محرک وبرانگیزنده دارد منظور از محیط محرک برانگیزنده محیطی است که برای کودک موارد زیر را تدارک می بیند:

الف)-فرصتهایی فراهم می آورد تا کودک با آزمایشها ، اشیاء و مکانهای متنوع روبروشده کسب تجربه کند

ب)-فرصتهایی ایجاد می کند تا کودک با بزرگتر ها ، گروههای دیگر وهم ردیفان خود مواجه شود وبه تعامل معنی دار وغنی با آنها بپردازد
ج)محیطی است که امنیت عاطفی وحمایتی کودک راتامین می کند

۳-با افزایش مداوم تعداد مادران شاغل و گسستن نظام خانواده های سنتی واشتغال والدین در خارج از محیط خانه ،کودکان اغلب نمی توانند از منافع یک محیط محرک وبرانگیزنده بهره مند شوند.

۴-کودکان مناطق محروم به ویژه ازاین نظر محرومیتهای بیشتری رامتحمّل می شوند والدینی که بی سواد فقدان تسهیلات ، وسایل و اسباب بازی ، کتاب و امکانات بازی به محرومیتهای آنان می افزاید اگر کودک درشش سال اولیه زندگی خود در محیط سرشار از کمبودها ومحرومیتها پرورش یابد تاثیر نامطلوبی به ویژه بر رشد ذهنی وزبانی او می گذارد

۵-آموزش وپرورش پیش ازدبستان حائز اهمیت است چون یک برنامه آموزش وپرورش مناسب دراین دوره تجاری محرک برای رشد ذهنی ، زبانی ، جسمی ، اجتماعی وعاطفی کودکان را فراهم می آورد وبه عمومیت واجامعیت آموزش وپرورش ابتدایی نیز کمک می کند

۶- یک برنامه امادگی برای مدرسه فراهم می کند یعنی اور رابامفاهیم و مهارتهای گفتاری وجسمی که برای یادگیری خواندن ، نوشتن وحساب کردن آشنا وازاین نظر آماده می کند و به رشد قابلیتها وشایستگیهای دیگر کودک کمک می کند

۷-وقتی کودک خردسال به مراکز آموزش وپرورش راه می یابد خواهان بزرگتر نیز ازادی بیشتری دارند و بدون نگرانی برای سرپرستی ومراقبت از آنها می توانند در مدارس عادی حضور پیداکنند

ویژگیهای کودکان در برنامه آموزش وپرورش پیش از دبستان :

۱-تمایل به خودمحموری وخودمرکزی دارند واساسا هر چیز را ازدیدگاه ودریچه چشم خود می بینند

۲-تمایل به یادگیری از طریق اشیاء واقعی وعینی وتجربه های دست او دارند زیرا توانایی تفکر انتزاعی واستدلال هنوز درانان رشد نیافته است

۳-تامل کوتاهی دارند مدت توجه آنان حدودا ۷تا۱۵ دقیقه در هر دوره زمانی است

۴-برای یادگیری کنجکاو خودجوش ومشتاق هستند و به امور تازه باعلاقه پاسخ می دهند

۵-هنوز به فعالیت روهی بزرگ عادت ندارند بنابراین از فعالیت های گروهی کوچک بهره بیشتری می برند

۶-نمیتوانند به مدت طولانی ساکت بنشینند زیرا نیازی درونی برای تحرک وفعالیت جسمی دراین سنین وجوددارد

۷-درواکنشهای عاطفی خود نسبت به بزرگترها وكودکان دیگر طبیعی ومثبت هستند

۸-به طور طبیعی و با طیب خاطر به موسیقی واشعار دارای وزن و قافیه پاسخ می دهند

تفاوت کودکان سه تا شش ساله با یکدیگر مقایسه آنها با یکدیگر:

۳-۴ ساله ها	۴-۵ ساله ها	۵-۶ ساله ها
بر ماهیچه های بزرگ و کوچک خود به ویژه ماهیچه ها انگشتان تسلط کافی ندارند	تسلط بهتری بر حرکات بدنی دارند	بر ماهیچه های خود به خوبی مسلط اند در حرکاتشان استقلال کاملی دارند و در مهارت های حرکتی توانا هستند
به بزرگترها برای لباس پوشیدن و در آوردن نظافت ، گره زدن بند کفش و غیره وابسته هستند	اتکا به نفس بیشتری دارند	اتکا به نفس خوبی دارند و قادر به مراقبت و بر آوردن نیازهای خود هستند
تمایل جسمی بیشتری با بزرگترها دارند و توجه فردی را طلب می کنند	با دوستان خود بیشتر مشغول می شوند و به توجه کلامی بزرگترها نیاز بیشتری نشان می دهند	خواستار رفاقت با دیگران هتند و تقاضای کمتری برای جلب توجه بزرگترها دارند
به آسانی از دیگران تقلید و پیروی می کنند	کمی بیشتر از گذشته به فردیت و تایید خود تمایل نشان می دهند	هنوز هم در رفتار خود به فردیت و تایید خود گرایش نشان می دهند
به بازی تنها یادر کنار کودکان دیگر علاقمند هستند نحوه مشارکت را به آسانی نمی دانند	از بازی های اشتراکی با کودکان دیگر لذت می برند و قادر به شراکت و همکاری با انها هستند ولی هنوز معنی رقابت را درک نمی کنند	می توانند بازی های همراه با مقررات را به آسانی بازی کنند و معنی رقابت را می فهمند و برای ان انگیزه دارند
فعال هستند ولی خیلی پر خاشگر نیستند	نیرومند فعال و سرشار از انرژی هستند. رفتارهای پر خاشگانه بسیاری از خود نشان می دهند	فعالیت و تحرک و پر خاشگری هنوز هم در آنان ادامه دارد
می توانند جملات کوتاه و ساده را درک کنند و ۱-۲ فرمان یا دستور العمل در هر زمان پیروی کنند و از گان گفتاری محدودی دارند	می توانند جملاتی را با پیچیدگی کمی بیشتر درک کنند و از ۲-۳ فرمان در هر زمان پیروی کنند قادرند به نحو موثری خود را ابراز کنند	می توانند از دستور العمل های پیچیده تری پیروی کنند و واژگان گفتاری وسیع تری دارند افکار خود را به وضوح بیشتری می توانند بیان کنند
مدت زمان توجه بسیار کوتاهی حدود ۵ تا ۷ دقیقه دارند	مدت زمان توجه بیشتری نسبت به سالهای قبل و حدود ۱۰-۱۵ دقیقه دارند (ولی تنها در فعالیتهایی که مورد علاقه آنها باشد)	می توانند برای انجام یک فعالیت به مدت طولانی تری توجه داشته باشند

برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان شامل چه چیزهایی می شود؟

هدف آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان پرورش و رشد همه جانبه کودک است بنابراین برنامه های دوره پیش از دبستان باید شامل فعالیتها و تجربه هایی شود که به رشد کودک در موارد زیر بینجامد:

*رشد جسمی و حرکتی *رشد شناختی*رشد زبان و گفتار*رشد عاطفی *رشد اجتماعی* رشد خلاقیت ، ابراز وجود و درک زیباییها

روش آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان ، چه و چرا؟

روش آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان به طور قطعی روش بازی است یعنی براساس بازی و فعالیت استوار است.

-روش بازی اساسا کودک محور و تقویت کننده نیازهای فردی تواناییها و علائق اوست بازی طبیعت دوم کودک است و راهی برای بیان عقاید و احساسات و پژوهش و شناخت دنیای پیرامون کودکان محسوب می شود

-موقعیتهای بازی تجربه هایی برای یادگیری کودک به شکل عینی فراهم می آورد

-بازی برنامه ای متعادل ، فرایند-محور را فراهم می آورد که همه اهداف رشدی را تحقق می بخشد

-بازی توجه فردی و ارزشیابی مداوم هر کودک را تسهیل می کند .

-بازی یادگیری را برای کودکان لذت بخش می سازد و درانان انگیزه ای مداوم برای مدرسه رفتن و یادگیری های مدرسه ای را بوجود می آورد.

روش آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان : طراحی و اجرا

*روش آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان که همان روش بازی است شامل فعالیتها و چگونگی موارد زیر است:

بحث و گفتگوهای آزاد و سازمان یافته - قصه گوئی و داستان سازی - فعالیتهای نمایشی- سرود و اشعار موزون - موسیقی و حرکات - بازی آزاد در فضای بسته با معماریها پازل ها ف مهره ها، مکعبها و غیره - بازی در فضای باز - بازی با شن - بازی با آب - بازیهای عروسکی - فعالیتهای بازی های گروهی / دایره وار - فعالیتهای شناختی و گفتاری سازمان یافته با وسایل و مواد بازی - گردش در طبیعت - گردشهای علمی و خارج از مدرسه

*طراحی در اجرای روش بازی امری حیاتی است . طراحی براساس فعالیتها و اهداف ویژه این دوره هم شامل طراحی کوتاه مدت و هم در برگزیده طراحی بلند مدت است طراحی بلند مدت ترسیم طرحی سالانه و یا برای هر دوره سه ماهه است طراحی کوتاه مدت نیز ترسیم یک طرح هفتگی است

*هر برنامه روزانه باید به طریقی طراحی شود که تعادلی در موارد زیر منعکس کند:

فعالیتها فردی و گروهی - فعالیتهای محیط باز و بسته- فعالیتهای فعال و آرام - فعالیتهای آزاد و سازمان یافته یا هدایت شده - فعالیتهای شکوفاکننده همه جنبه های رشد

*برنامه هر هفته به صورت نوشته نگهداری شود و برحسب پیشرفت هدفهایی که در هر هفته خاص تحقق یافته است مورد ارزشیابی قرار گیرد

*پروژه هایی که برای هر سه ماه مشخص می شود موضوعی برای برنامه های هفتگی است

*برنامه های آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان به منظور پاسخگویی و مطابقت با نیازها و موقعیتهای فوری کودکان از انعطاف پذیری برخوردار باشد

*ویژگی برجسته روش شناسی بازی تغییر و تنوع بین فعالیتهای گروهی کوچک و بزرگ برای کودکان است. درحالی بسیاری از فعالیتهای ماندن قصه گویی رامیتوان به صورت فعالیت گروهی بزرگ ترتیب داد بسیاری از فعالیتهای دیگر مثل بازی آزاد یا خلاق را باید به شکل گروههای کوچک ترتیب داد

*برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان باید با درنظر گرفتن سن و همین طور سطح رشد کودکان طرح ریزی گردد

کلاس درس در مراکز پیش از دبستان : سازماندهی و تنظیم :

کلاس درس باید به طریقی تنظیم گردد که اجرای روش بازی را تسهیل کند بنابراین:

*کلاس درس باید به طریقی تنظیم گردد که فضای کافی برای هر دو فعالیتهای گروهی بزرگ و کوچک فراهم آورد مطلوب است که چنین فضایی دارای سطحی وسیع برای نشستن کودکان گروههای سنی مختلف باشد تا بتوانند به فعالیتهای گروهی کوچک و بزرگترها بپردازند

*کلاس درس باید برای نمایش کارهای کودکان و نیز تصاویر مربوط به پروژه های مختلف را فراهم آورد

*اگر فضا و بودجه اجازه دهد کلاس درس به صورت مراکز ویژه تنظیم شود مانند مرکز کارهای عروسکی -مرکز بازی بامکعبها-مرکز کتابهای تصویری -مرکز علوم برای آزمایشهای ساده

*چنانچه میسر بود یک تخته سیاه باید در سطح قامت و دید کودکان تدارک دیده شود تا آزادانه از آن برای نقاشی و خط خطی کردن استفاده کنند

*کلاس درس باید محلی برای انبار کردن قراردادن وسایل بازی داشته باشد تا کودکان در بازیهایی آزاد به راحتی وسایل از آن محل بردارند وسایل و تجهیزات در مراکز آموزش و پرورش پیش از دبستان: بعضی از پیشنهادها:

*تجهیزات خارج از کلاس (محیط باز)

تجهیزاتی که برای کسب تجربه های محیطی با استفاده از وسایل قابل دسترس مانند بالارفتن، پریدن، تعادل برقرار کردن مورد استفاده قرار می گیرند -وسایلی مانند توپهای کوچک و بزرگ -حلقه ها- سطلهای شن در انواع و شکلهای مختلف.

وسایل و تجهیزات داخل کلاس (محیط بسته)

وسایل بازی برای بازی های دست ورزی - وسایل بازی برای بازی های ساختمان سازی - وسایل بازی برای بازهای تخیلی

دومینوها- کارتهای تصویری -عروسکها- وسایل نمایشی- وسایل ساختگی | (معلم- ساخته) برای آزمایشهای علوم

وسایل متفرقه اضافی و مواد خام و واولیه :کاغذ- خمیر- رنگ نقاشی- قلم موهای مختلف برای نقاشی مدار رنگی- چسب - قیچی - هرگونه وسایل بدون استفاده مثل کارتون خالی -مجلات و غیره

ارزشیابی کودک در مراکز آموزش و پرورش پیش از دبستان : چرا؟ چه موقع؟ چگونه؟

از آنجا که آموزش و پرورش پیش از دبستان ((رشد محور)) و نه موضوع محور است ارزشیابی غیر رسمی مداوم کودک براساس هدفهای رشدی اساسا لازم است

ارزشیابی کودک باید به صورت انفرادی صورت پذیرد

باید ارزشیابی مداوم اساساً از طریق مشاهده رفتار کودک و پاسخهای او به هنگام فعالیتهای مختلف بازی صورت پذیرد
ارزشیابی دوره ای نیز باید صورت پذیرد گزارش پیشرفت هر کودک رامی توان با والدین نیز درمیان گذاشت
ارزشیابی از هر دوره باید براساس فعالیتهای و برنامه های مربوط به آن دوره خاص صورت پذیرد
ارزشیابی مداوم باید کودکانی را که نیازهای ویژه دارند را مشخص کند

کار کردن با والدین

معلمان و والدین باید با همدیگر به عنوان اولیا کودک کار کنند تا به یادگیری و رشد او کمک کنند
کار کردن با والدین در برنامه های آموزش و پرورش اولیه شامل دو جنبه است : همراهی والدین و آموزش والدین
همراهی والدین با معلم و یا کارکنان مراکز آموزش و پرورش پیش از دبستان به راههای مختلف می گیرد مثلاً:
* به عنوان دستیار و کمک دهنده در انجام و اداره فعالیتهای گروهی کوچک

* به عنوان معلم جایگزین در مواردی که معلم ویژه این دوره در فعالیتهای دیگری با بچه ها مشغول است

* به عنوان منبع اطلاعات در جمع آوری وسایل و مواد خام و بدون استفاده به منظور کاربرد در مراکز آموزش پیش از دبستان

* والدینی که دارای مهارتها و استعداد های ویژه ای هستند می توانند با بهره رسانی مهارتهای خود به نفع کودکان کمکهای ارزنده ای داشته باشند

آموزش والدین برای اطمینان از اینکه آنچه در برنامه های مراکز آموزشی این دوره کسب می گردد باید به نحو بیشتر در خانه تقویت و یا کامل شود ، ضروری است والدین نیاز دارند به طور منظم در مورد پیشرفت کودک خود آگاهی یابند آنها باید دانش و معلومات پایه ای را در موارد زیر به دست آورند:

مراقبت از کودک یعنی بهداشت و تغذیه کودک - اهمیت بازی و محرکات اولیه در رشد کودک - روشهای بازی به کار گرفته شده بدر برنامه های آموزشی و پرورشی این دوره و نیازها و مقاصد آن - نقش والدین در رشد کودک

ارتباط والدین با والدین رامی توان از راههای زیر برقرار کرد:

* ملاقاتهای اتفاقی و ضمنی برای مثال وقتی که والدین برای بردن و آوردن کودکان خود به مراکز می آیند

* ملاقاتهای سازمان یافته معلم والدین که می توان به صورت ماهانه و یا سه ماه یکبار و یا به طریق دیگر ترتیب داد

* ملاقاتهای خانگی که معلم و یا کارکنان مراکز حداقل به صورت سه ماه یکبار و یا به طور فصلی ترتیب می دهند

* جشنواره ها و یا مراسم مختلف که می توان به صورت سالانه ترتیب داد و در آنها از خانواده های کودکان دعوت کرد

* روزنامه های خبری ، در صورتی که والدین با سواد و آگاه و روشنفکر باشند